

Воробей Олена В'ячеславівна,
професор кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;
Загоруйко Юлія Васиївна,
здобувач вищої освіти 3-го курсу навчально-
наукового інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ

ПІДРОБКА ПАСПОРТІВ, ПОВ'ЯЗАНА З ДІЯЛЬНІСТЮ ТЕРОРИСТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У сучасних умовах спостерігається ескалація терористичної діяльності екстремістських організацій, зростає продуманість, підступність та антигуманність їх дій. Загострення кризових явищ, нездатності суспільства регулювати складні соціально-політичні процеси, швидка зміна систем людських і політичних цінностей, підключення до активного політичного життя широких мас населення з низькою духовністю, культурою та освітою, являються причинами поширення терору у світі. Масові вбивства, захоплення заручників, викрадення політичних діячів, їхнє вбивство, вимагання грошей, транспортних засобів, зброї тощо – про ці страшні результати діяльності терористичних організацій ми чуємо з випусків новин регулярно. Звичайно, за міжнародним законодавством терорист переслідується на території майже будь-якої країни.

Тероризму притаманний таємний, конспіративний характер підготовки терактів поряд з публічністю їхнього здійснення. Для забезпечення терористичної діяльності нерідко виникає потреба у виготовленні підроблених документів, що посвідчують особу. Так, непоодинокими стали випадки вилучення підроблених паспортів у осіб, причетних до діяльності міжнародних терористичних організацій. Наприклад, у березні 2018 року у повідомленні прес-служби Служби безпеки України йшлося про викриття та блокування механізму оформлення підроблених документів для виїзду в Європейський Союз, що ймовірно використовувався бойовиками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР». Спецслужбовці виявили, що троє зловмисників забезпечували своїх клієнтів фальшивими паспортами однієї з країн Близького Сходу. Серед замовників таких документів були й проросійські терористи, які вирішили «легалізуватися» у Європі [1].

Небезпечною є також тенденція використання у якості основи для виготовлення частково підроблених паспортів бланків справжніх документів, не знищених у встановленому порядку. Повне підроблення паспортів на практиці зустрічається досить рідко, оскільки потребує відповідних науково-технічних знань, умінь та навичок, певного технічного обладнання для нанесення тексту, зображень, кріплення тощо, матеріалів та засобів, що мають відповідати справжнім. Таким чином, найчастіше відбувається саме часткове підроблення паспортів. Наприклад, СБУ викрила співробітників Державної міграційної служби, які виготовляли підроблені паспорти. Про це під час брифінгу повідомив заступник голови СБУ Віктор Кононенко. «Від іноземних партнерів нами була отримана інформація про затримання в країнах Європи 5 осіб, причетних до діяльності міжнародних терористичних угруповань, в яких виявлено паспорти громадян України для виїзду закордон з елементами підробки», – повідомив він. При цьому Кононенко зазначив, що виявлені бланки паспортів вважаються офіційно знищеними одним із регіональних органів Державної міграційної служби. Згодом під час обшуку у будівлі міграційного підрозділу було вилучено 151 бланк паспорту, які, всупереч наказових вимог, не були знищені. Також повідомлялось, що у підпільній майстерні було виявлено обладнання для виготовлення посвідок на постійне та тимчасове проживання, 5 кліше міграційної служби та 9 дата-штампів Державної прикордонної служби України [2].

Використання терористами підроблених паспортів нерідко виявляється і в інших країнах. Так, Бельгійський суд визнав винними 14 осіб у фальсифікації паспортів, деякі з яких були придбані терористами організації «Ісламська держава», що брали участь в терактах в Парижі і Брюсселі. Згідно з рішенням суду, 13 осіб отримали тюремні терміни від одного до восьми років ув'язнення, один із членів групи був засуджений до громадських робіт, а всього учасники групи підробили близько 2000 документів. Встановлено, що документи, підроблені учасниками групи, були придбані Салахом Абдесламом, підозрюваним у нападах в листопаді 2015 року в Парижі, та Наджиму Лашруї, який підірвав себе в аеропорту Брюсселя в березні 2016 року. Фальсифікаторів не притягнули до відповідальності за тероризм, оскільки вважається, що вони не були обізнані щодо намірів клієнтів. Паспорт одного з терористів був виявлений на стадіоні після вибухів. Поліцейські виявили ознаки підробки

документа: ім'я та дані в документі вказані правильно, але фото було заміненим [3].

Зазначимо, що необхідно більш детально та професійно перевіряти вказану категорію документів на предмет характерних ознак підроблення. Наприклад, особливої уваги потребує сторінка з фото та іншими персональними даними: потрібно оглянути, чи немає пошкоджень на її поверхні, відшарувань плівки покриття, сторонніх штрихів та елементів. Найчастіше саме фото підлягає заміні, тому місце його нанесення на сторінці слід оглянути у розсіяному світлі, на просвіт та у косо спрямованих променях. Фотокартка власника документу може бути змінена цілком чи частково. Заміна її цілком здійснюється у три прийоми: відділення фотокартки власника (шляхом відпарювання, за допомогою леза, ножа тощо); наклейка на бланк паспорта нової і підробка тієї частини відбитка печатки, що знаходиться на фотокарточці. Відокремлення фотокартки від бланка документа часто призводить до пошкодження як бланка, так і її самої. Після того, як фотокартку відокремили від бланка документа, на її місце наклеюється фотокартка іншої особи.

Застосування рельєфних відбитків печаток і штампів на фотознімках в паспортах має важливе позитивне значення як захисний засіб від підробки. Такі відбитки наносяться за допомогою спеціального механічного штампа. У більшості випадків злочинці намагаються відтворити видалену частину відбитку тим чи іншим способом: видавлюванням штрихів на фотокарточці яким-небудь загостреним предметом, наносять відбиток монетою чи безпосередньо виготовляють металічне кліше. У паспорті можуть замінити аркуш цілком, про що буде свідчити: різниця захисної сітки за кольором і малюнком у вклеєного аркуша та інших аркушів документа; неспівпадіння паперу за фізико-хімічними властивостями; відмінності штрихів записів, захисної сітки та інших зображень на межі склейки; невідповідність записів тощо. Неоднакова довжина стібків, нерівна лінія строчки, невідповідність нитки оригінальній будуть ознаками перепрошивання сторінок паспорта.

Таким чином, боротьба з міжнародним тероризмом неможлива без виявлення та усунення джерел надходження підроблених паспортних документів; посилення контролю за знищенням недійсних бланків оригінальних документів; підвищення якості перевірки паспортів на предмет повного та часткового підроблення.

Список використаних джерел

1. Блоковано механізм підробки документів для виїзду до Євросоюзу, зокрема терористами «ЛНР». URL: <https://ua.censor.net.ua/photo-news/3058398/blokovano-mehanizm-pidrobky-dokumentiv-dlya-vyvizdu-do-yevrosoyuzu-zokrema-terorystamy-ldnr-sbu-fotoreport>.

2. Працівників міграційної служби викрили на підробці паспортів для терористів. URL: <https://www.unian.ua/society/10087601-pracivnikiv-migracijnoji-sluzhbi-vikrili-na-pidrobci-pasportiv-dlya-teroristiv-sbu.html>.

3. У Бельгії засудили 14 осіб за підробку паспортів для терористів. URL: <https://informer.news/u-belhiji-zasudyly-14-osib-za-pidrobku-pasportiv-dlya-terorystiv-id/>.